

Eduskunnan sivistysvaliokunta

SiV@eduskunta.fi

HE 54/2022 vp

Asiantuntijapyyntö

Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Sivistystyönantajien lausunto oppivelvollisuuslain muuttamisesta

- Koulutuksen järjestäjien viesti rahoituksen riittämättömyydestä on otettava tarkasteluun ja toimenpiteisiin ryhdyttävä
- Maassaoloperusteen selvittäminen on uusi tehtävä, jonka mahdolliset kustannukset tulee kompensoida koulutuksen järjestäjille
- Kannatamme esitystä siitä, että jatkossa oppivelvollisuuden suorittamiseksi hyväksyttäisiin osallistuminen lasten perusopetukseen sen velvollisuuden päättymisen jälkeen
- Erityisen tuen tarve tulee kasvamaan entisestään, minkä vuoksi eduskunnan tulee seurata tilannetta tarkasti ja tarvittaessa pyytää ministeriöltä selvitystä aiheesta
- Ammatillisen opetuksen ja ohjauksen osalta opiskelijan kannalta keskeistä ei ole vuorovaikutuksen mittaaminen, vaan aika, jona hän tavoitteellisesti ja ohjatusti hankkii osaamistaan oppilaitoksessa, työelämässä tai muissa oppimisympäristöissä
- Opetuksen ja ohjauksen tuntimäärän tallentamisvelvoite ei saa merkittävästi lisätä hallinnollista työtä koulutuksen järjestäjille

Sivistystyönantajat (myöhemmin Sivista) kiittää mahdollisuudesta lausua sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi oppivelvollisuuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi. Sivista kiittää opetus- ja kulttuuriministeriötä nopeasta reagoinnista oppivelvollisuuslainsäädännössä ilmenneisiin käytännön haasteisiin ja lainsäädännön tarkennustarpeisiin.

Aluksi Sivista esittää huolensa oppivelvollisuuden laajentamiseen varattujen resurssien riittävyydestä. **Sivista katsoo, että koulutuksen järjestäjien viesti rahoituksen riittämättömyydestä olisi pitänyt jo tässä vaiheessa ottaa selvitykseen, ja ryhtyä toimenpiteisiin rahoituksen tason tarkastamiseksi.** Tarkastelua tulee tehdä ylläpitäjäneutraalisti. Resurssien tulee riittää niin isoille kuin pienillekin toimijoille.

Seuraavassa Sivista esittää huomioita oppivelvollisuuslakiin, ammatillisesta koulutuksesta annettuun lakiin sekä valtakunnallisista opinto- ja tutkintorekistereistä annettuun lakiin esitettyihin muutoksiin.

Oppivelvollisuuslain soveltamisala

Oppivelvollisuuden soveltamisalaa ehdotetaan rajattavaksi siten, että soveltamisalan ulkopuolelle rajattaisiin opiskelijat, jotka oleskelevat Suomessa opiskelutarkoituksessa, vaikka heillä olisikin kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta. Sivista suhtautuu esitykseen varauksella. Kuten esityksen perusteluissa on kuvattu, näiden opiskelijoiden määrä on varsin vähäinen. Muutos lisäisi hieman koulutuksen järjestäjän hallinnollista työtä, sillä näiden tulisi jatkossa selvittää opiskelijan

maassaolon peruste opiskelijakohtaisesti. **Maassaoloperusteen selvittäminen on uusi tehtävä, jonka mahdolliset kustannukset tulee kompensoida koulutuksen järjestäjille.**

Sivista katsoo, että muutos antaa periaatteellisella tasolla väärän viestin, sillä osaajapulan ratkaiseminen edellyttää työperäisen maahanmuuton lisäksi myös koulutusperäistä maahanmuuttoa. Pikemminkin Sivista peräänkuuluttaa laajaa keskustelua koulutusperäisen maahanmuuton vahvistamisesta ja ilman huoltajaa maahan saapuvien alaikäisten erityiskysymyksistä.

17-vuotiaiden oppivelvollisten asema

Sivista kannattaa esitystä siitä, että jatkossa oppivelvollisuuden suorittamiseksi hyväksyttäisiin osallistuminen lasten perusopetukseen myös sen ajankohdan jälkeen, kun perusopetuslain 26 §:n 1 momentissa säädetty velvollisuus suorittaa oppivelvollisuutta perusopetuksessa on päättynyt eli sen kalenterivuoden kevätlukukauden päättymisen jälkeen, jonka aikana oppivelvollinen täyttää 17 vuotta. Muutos antaa koulutuksen järjestäjille lisää joustavuutta hakea oppivelvollisen tarpeisiin parhaiten soveltuvaa ratkaisua. **Sivista pitää hyvänä, että esityksellä ei säädetä subjektiivisesta oikeudesta lasten perusopetukseen 17 vuotta täyttäneille oppivelvolliselle. Ensisijainen vaihtoehto tulee jatkossakin olla siirtyminen aikuisten perusopetukseen tai nivelvaiheen/tutkintotavoitteiseen koulutukseen.** Sivista huomauttaa, näidenkin nuorten osalta täytyy varmistaa resurssit opetuksen järjestäjille.

Vaativa erityinen tuki

Oppivelvollisuuslain mukaista opiskelupaikan osoittamista koskevaa sääntelyä ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että vaativaan erityiseen tukeen oikeutetulle oppivelvolliselle voitaisiin oppivelvollisen tai hänen huoltajansa tai muun laillisen edustajansa suostumuksella osoittaa opiskelupaikka jo ennen laissa säädetyn kahden kuukauden määräajan päättymistä. **Sivista pitää hyvänä, että opiskelupaikka osoitetaan mahdollisimman pian. Ehdotetun muutoksen suurin ongelma on kuitenkin se, että tälläkään hetkellä vaativan erityisen tuen paikkoja ei ole riittävästi eikä resursseja ole tarpeeksi.**

Sivista katsoo, että opetus- ja kulttuuriministeriö on ansiokkaasti pyrkinyt selvittämään tilannetta mm. ammatillisten erityisoppilaitosten kanssa. On kuitenkin selvää, että erityisen tuen tarve tulee nousemaan. Ratkaisuksi ei siis riitä ministeriön esitys siitä, että ammatillisten erityisoppilaitosten ja vaativan erityisen tuen rajatun järjestämistehtävän saaneiden koulutuksen järjestäjien tulee varata yhteishaussa riittävä määrä aloituspaikkoja alueen vaativaan erityiseen tukeen oikeutettujen oppivelvollisten opiskelumahdollisuuksien varmistamiseksi. **Sivista esittää, että eduskunta seuraa tilannetta tarkasti ja tarvittaessa pyytää ministeriöltä selvitystä asian etenemisestä.** Lisäksi Sivista muistuttaa, että oppivelvollisuusuudistuksen hengen mukaisesti koulutuksen järjestäjille on korvattava kaikki uudistuksen kustannukset.

Valtakunnalliset opinto- ja tutkintorekisterit

Valtakunnallista opinto- ja tutkintorekistereistä annetusta laissa lisättäisiin opiskelijan henkilökohtaiseen osaamisen kehittämissuunnitelmaan kirjatun ammatillisen koulutuksen opetuksen ja ohjauksen tuntimäärään lisättäisiin tallentamisvelvoite. Sivista katsoo, että opiskelijan saamalla opetuksella ja ohjauksella tarkoitetaan HOKSiin merkittyä tavoitteellista ja ohjattua osaamisen hankkimista. Sivista korostaa, että uudistuksen toteutuksessa on tärkeä luottaa koulutuksen järjestäjien ja oppilaitosten henkilökunnan osaamiseen ja ammattitaitoon. Opiskelijan

saama opetus ja ohjaus ovat tunteja, joista opettaja tai muu koulutuksen järjestäjän nimeämä henkilö ovat vastuussa. Opiskelijan ja hänen osaamisensa hankkiminen ovat keskeinen tavoite, jota kohti kaikki tekevät yhdessä töitä. **Opiskelijan kannalta keskeistä ei ole vuorovaikutuksen mittaaminen, vaan aika, jona hän tavoitteellisesti ja ohjatusti hankkii osaamistaan oppilaitoksessa, työelämässä tai muissa oppimisympäristöissä.**

Ehdotetun muutoksen myötä oppilaitoksessa ja muissa oppimisympäristöissä toteutettavan opetuksen ja ohjauksen määrää koskevat tiedot veloitettaisiin tallentamaan myös Koski-tietovarantoon (eHOKS:iin). Tämä edellyttäisi sitä, että tieto olisi siirrettävissä rajapinnan kautta tai muutoin koulutuksen järjestäjän opinto-hallintojärjestelmästä Opetushallituksen ylläpitämään eHOKS:iin. Se myös tarkoittaisi esityksen mukaan koulutuksen järjestäjille vähäisiä tietojärjestelmämuutoksia.

Sivista pitää tärkeänä, että esitys ei merkittävästi lisää hallinnollista työtä koulutuksen järjestäjille. Lisäksi on syytä pitää huoli, että mahdolliset lisäkustannukset korvataan suoraan koulutuksen järjestäjille.

Muilta osin Sivista katsoo esitetyt muutokset tarkoituksenmukaiseksi, eikä esitä niihin liittyen huomioita.

Helsinki 12.5.2022

Sivistystyönantajat ry

Heikki Holopainen

va. johtaja

heikki.holopainen@sivista.fi

0400 639 331

Jussi-Pekka Rode

elinkeinopoliittinen asiantuntija

jussi-pekka.rode@sivista.fi

040 168 68 36

Sivistystyönantajat

- sivistys-, koulutus- ja tutkimusalan työnantajajärjestö
- jäsenenä yli 340 oppilaitosta kaikilta koulutusasteilta
- yliopistot, ammattikorkeakouluja, ammatillisia oppilaitoksia, lukioita, peruskouluja, kansanopistoja, urheiluopistoja, kansalaisopistoja, opintokeskuksia, kesäyliopistoja, taiteen perusopetuksen oppilaitoksia kuten esim. musiikkiopistoja, koulutusvientiyrityksiä
- jäsenet ovat säätiöitä, yhdistyksiä, osakeyhtiöitä tai julkisoikeudellisia laitoksia
- jäsenten palveluksessa noin 60.000 opetuksen, tutkimuksen ja hallinnon ammattilaista

Yksityinen toimija opetuksen järjestäjänä

- rekisteröity yhteisö (yhdistys, osakeyhtiö, säätiö)
- valtioneuvoston tai opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä järjestämislupa
- hoitavat laissa määriteltä julkista koulutustehtävää
- julkinen rahoitus
- tarjoavat maksutonta koulutusta samalla tavalla kuin kunnat, kuntayhtymät tai valtio

- perivät muussa opetuksessa (mm. musiikkiopistot, kansanopistot) opiskelijamaksuja samoilla periaatteilla kuin kunnallisetkin oppilaitokset
- toimintaa ei saa järjestää taloudellisen voiton tavoittelemiseksi